

Route 16 Rondom de Vesting Bourtange, 6,5 km

Bourtange was een zandrug in een onmetelijk moerasgebied, het Bourtanger Moor, en over die rug liep de enige begaanbare weg tussen de stad Groningen en de oosterburen. Geen wonder dat Diederik Sonoy en Willem Lodewijk daar een fortresse wilden. Ze leverden geen half werk: de stad Groningen maakt zich nog elk jaar vrolijk om de aftocht van de bisschop van Münster (Bommen Berend) in 1672. Bourtange heeft zich nooit onder de voet laten lopen.

De vesting, voor het laatst versterkt in 1742, heeft een redelijk bloei gekend door de combinatie van landbouw, handel, militaire activiteit en smokkel. Met name de Joodse gemeenschap zorgde voor een levendige middenstand; er was ook een tijdlang een markt en altijd veel handel met Duitsland. Joden uit de hele streek kwamen er naar de synagoge, die in 1842 door verbouwing van een militaire barak was ontstaan. Tot aan het begin van de twintigste eeuw had de Joodse gemeenschap een kleine begraafplaats in gebruik, het 'Beth Chajiem' wat 'Het huis van Leven' betekent. Het is vrij klein en men veronderstelt dat over de oorspronkelijke graven een nieuwe laag aarde is aangebracht. In de oorlog is vrijwel de hele Joodse bevolking gedeporteerd en vermoord.

Het gebied aan de Piketlaan en de Tussenweg is in handen van het Groninger Landschap dat de grond laat verschrallen om de oorspronkelijke vegetatie weer een kans te geven. Het kanaaltje dat u net bent overgestoken werd rond 1738 gegraven om het moerasgebied rondom de vesting te kunnen bevoeien en zodoende ondoordringbaar te zijn.

Rechts ziet u de vesting liggen. Aan de Nieuwwerksweg ligt het galgenveldje. Het gebied rechts, het voormalige voorterrein (glacis), wordt in de toekomst weer moeras, de zgn. 'natte horizon'. De werkzaamheden hiervoor zijn al begonnen. Waar nu het Moddermanspad loopt lag vroeger het Moddermansdiep, genoemd naar ingenieur Modderman, aangelegd t.b.v. de vestingwerken. Dit diep voerde water naar het voorterrein om het moerassig en dus ondoordringbaar te maken.

In de eerste helft van de twintigste eeuw is het diep gedempt en zijn er bomen geplant. In het voorjaar bloeien de krentenboompjes aan de linkerkant van het pad prachtig.

N.B.: het stuk 'natte horizon' waar u doorheen loopt **wordt begraasd**. Het Groninger Landschap geeft aan dat **honden er aangelijnd** welkom zijn.

Beste wandelaar,
Heeft u genoten van deze wandeling? Stichting Wandelen in Westerwolde heeft 40 wandelingen in Westerwolde en het 100 km lange Westerwoldepad. Onze bijna 100 vrijwilligers zijn druk met het onderhouden en beloopbaar houden van deze wandelingen. Om dit voort te zetten zouden wij uw financiële bijdrage goed kunnen gebruiken. Via de hiernaast geplaatste QR-code komt u op een betaalverzoek waarvan u het bedrag zelf kunt aanpassen.
Namens uw medewandelaars alvast hartelijk dank.

Start: Parkeerplaats informatiecentrum vesting Bourtange, Willem Lodewijkstraat 33.

De route is gemarkeerd door middel van **geel-witte** stickers met opdruk **WIW 16**.

WIW 16

1. Vanaf de parkeerplaats achter het informatiecentrum loopt u naar de ingang van de parkeerplaats en gaat u **rechtsaf** het voetpad op richting Vlagtwedde (Willem Lodewijkstraat; gaat over in Vlagtwedderstraat).
Voetpad gaat verderop **over** in fietspad.
2. 3^e verharde weg **rechtsaf** (Oude Jodenkerkhoflaan); na ong. 200 m. aan de rechterkant het Jodenkerkhof.
3. Weg **volgen** en 1^e onverharde weg **rechtsaf** (Kalkbranderijlaantje).
4. Einde laan **linksaf** (Bakovensweg).
5. 1^e weg **rechtsaf** (Piketlaan), einde weg **rechtsaf** (Redouteweg) en direct weer **linksaf** (Tussenweg); weg gaat over in onverharde weg.
6. Weg naar **rechts** blijven **volgen** (Bakovensmeeweg).
7. Op splitsing van zandwegen rechts aanhouden, einde weg **rechtsaf**, asfaltweg, en 1^e onverharde weg **linksaf** (Nieuwerksweg).
8. Einde weg/laan **rechtsaf**, deze weg **volgen** met de laatste 200 m de vestinggracht aan uw rechterzijde.
9. Aan het eind buigt de weg naar **links** en gaat over in een zandpad (Moddermanspad).
10. Dit pad **volgen**, provinciale weg oversteken.
11. Na ca. 150 m **rechtsaf**, betonpad **op** (Zwarteweg Zuid).
12. Asfaltweg **oversteken** en weg **volgen** (Zwarteweg Zuid).
13. Einde weg **over** brug (hoogholtje); **rechtsaf** Bourtangerkanaal Noord.
14. Einde weg **oversteken** (let op!); **rechtsaf** fietspad op; deze gaat over in voetpad (Willem Lodewijkstraat). De route eindigt bij het informatiecentrum.

Heeft u op- of aanmerkingen over de wandeling of onjuistheden in de beschrijving of markering aangetroffen? Meld het ons via het contactformulier op de website of per e-mail: info@wandeleninwesterwolde.nl

Sponsor van deze route:

Camping 't Plathuis
Bourtangerkanaal Noord 1
9545 VJ Bourtange

Tel. +31 (0)599 354383
www.plathuis.nl
info@plathuis.nl